

Người Việt ở Mỹ

◆ CHI LAN

Loạt bài của tác giả Chi Lan là sự quan sát cuộc sống hàng ngày của những người lao động bình thường ở nước Mỹ. Chắc chắn không thể đầy đủ vì nước Mỹ quá rộng lớn, nhưng những bài này sẽ cho chúng ta hiểu thêm về một quốc gia mà thông tin thường phản ánh cái nhìn ở những cực: hoặc "lên án" hoặc "ngợi ca". Tạp chí ra hàng tháng nên mong bạn đọc quan tâm những thông tin này tiếp tục ở các số sau.

Kỳ tới: Một gia đình Mỹ

BBT STINFO

Vài con số chung về cộng đồng Việt tại Mỹ

Tài liệu thống kê Census 2010 công bố mới đây tại Mỹ cho ta con số chính thức: tổng số người mang họ Việt Nam tại Mỹ là 1.548.449 người, trong tổng số người Mỹ gốc Á là khoảng 14,5 triệu. Với dân số Mỹ là 311 triệu, thì cứ 200 người Mỹ có 1 người gốc Việt. Có những địa phương người Việt rất đông. Chẳng hạn, thành phố Westminster ở California, có 36.058 người gốc Việt sinh sống, chiếm đến 40% cư dân thành phố. Ở Westminster có khu Little Saigon sầm uất.

Chợ Tết ở Little Saigon (Tp. Westminster, California)

Về mặt kinh tế, người Việt có vị trí trung bình hơi yếu một chút trong xã hội Mỹ. Số cơ sở thương mại của người gốc Việt là gần 230 ngàn, với doanh số khoảng 29 tỷ USD/năm. Gia đình trung bình của người Việt có 4 người, với thu nhập trung bình của gia đình là 59.000 USD, so với thu nhập trung bình theo gia đình 4 người trên toàn nước Mỹ là 62.000 USD, cao nhất là gia đình người Ấn Độ với thu nhập trung bình 90.000 USD. Theo quy định của Mỹ thì gia đình 4 người sẽ là thuộc diện hộ nghèo nếu thu nhập trung bình là dưới 22.350 USD. Có 13,7% gia đình người Việt thuộc diện này, trong khi tỷ lệ hộ nghèo toàn quốc là 10,5%. Tỷ lệ các gia đình người Việt sở hữu ít nhất một căn nhà là 65%, so với tỷ lệ chung là 66%.

Về mặt giáo dục, cộng đồng người Việt ở vị trí hơi thấp so với trình độ chung. Với những người trên 25 tuổi thì tỷ lệ chưa hoàn tất trung học tính chung là 14,7%, trong khi tỷ lệ này trong cộng đồng người Việt là 30,4%.

Một gia đình Việt

Sau 2 tháng ở thuê nhà người Mỹ, chúng tôi sang thuê nhà anh chị Thành-Vân để có dịp hiểu thêm về tình hình sinh sống của người Mỹ gốc Việt.

Anh Thành, chị Vân sang Mỹ theo diện HO từ năm 1991, mang theo 3 con nhỏ, một trai 7 tuổi, hai gái 5 tuổi và 2 tuổi. Cháu trai bị dị tật, các đốt sống lưng gần như gãy gập và không bao giờ lớn lên được. Chị Vân kể rằng những năm đầu vô cùng cơ cực. Người qua Mỹ diện HO không phải là được chính phủ Mỹ cho nhà, cho việc làm mà chỉ được trợ cấp chút đỉnh và sự giúp đỡ có mức độ của những hội thiện nguyện. May mà anh Thành có nghề kỹ thuật trong quân đội Sài Gòn và đã có tiếng Anh khá nên sang Mỹ chỉ 6 tháng thì làm được nghề đó trong một hãng tư. Bốn mẹ con thì loay hoay rất chật vật cộng thêm nỗi lo và ước mong lớn nhất là tìm cách chữa bệnh cho thằng bé. Chị Vân nói Cu Tèo, tên gọi ở nhà của thằng bé, nay đã 27 tuổi, phải mổ 5 lần. Bệnh viện phải cắt mấy đốt sống của cu Tèo để lưng được tương đối thẳng lại và chỉ có thể làm được đến thế thôi. Trong bệnh viện, có một bác sỹ ngoại khoa khá nổi tiếng cũng có thân hình như Tèo. Mỗi lần thăm bệnh cho Tèo, y tá phải bắc ghế để vị bác sỹ đó đứng lên mới khám được cho Tèo. Với thân hình bất hạnh vậy mà Tèo lo được mọi việc kỹ thuật trong nhà, như một thằng con trai thực thụ. Sửa điện, nước, TV, máy tính, Internet,... toàn Tèo lo. Trong nhà chỗ nào cũng có những cái ghế thấp để Tèo leo lên làm mọi việc tu sửa trong nhà. Tèo còn cắt cỏ trong vườn. Việc cắt cỏ trong vườn là việc bắt buộc ở Mỹ để đảm bảo mỹ quan và vệ sinh chung. Tèo còn lo lái xe đưa mẹ đi làm một số ngày trong tuần (thường là thứ 7 và chủ nhật do xe bus

những ngày này không tiện vì lịch xe ngày nghỉ khác ngày làm việc). Có hôm tôi thấy có bà người Mỹ sang gõ cửa hỏi Tèo có nhà không? Tôi gọi Tèo lên nhà có khách. Tèo luôn cô đơn một mình dưới tầng hầm (Basement), như một giang sơn riêng, với đủ loại dụng cụ, điện, cơ khí, điện tử! Bà người Mỹ nói với Tèo là không hiểu sao ô tô của bà bị trục trặc mấy cái gương chiếu hậu. Tèo sang nhà bà hàng xóm, khoảng 15 phút thì về. Tôi hỏi Tèo có sửa được không? Chuyện nhỏ! Tèo trả lời tình bơ. Tèo nói tiếng Việt tốt, nhưng không đọc được chữ Việt. Ngoài tiếng Anh là ngôn ngữ chính thì Tèo còn thông thạo tiếng Tàu. Đôi khi vui miệng cậu nói Tàu nó sẽ chiếm hết nước Mỹ nên con học tiếng để ít năm nữa làm ăn với chúng! Ba Tèo đã 73, hơn mẹ Tèo tới 15 tuổi, đang hưởng lương hưu của cả hãng và chế độ cựu quân nhân quân đội Sài Gòn với khoảng 3.000 USD hàng tháng. Tuy nhiên, anh Thành vẫn đi làm ở Washington DC, kiếm thêm chừng vài ngàn mỗi tháng. Sáng đi từ 6 giờ, về tới nhà khoảng 5 giờ chiều. Chị Vân cũng đi làm ở tiệm Nail, tức làm móng chân, tay cho khách.

Đây là nghề chính để những người Việt ít học sinh sống ở Mỹ. Hàng tháng chị Vân kiếm được khoảng 3.000 USD. Hai con gái đều đã tốt nghiệp đại học và đi làm ở xa. Anh Thành, chị Vân rất thường xem VTV4, kênh truyền hình của đài truyền hình Việt Nam phát ra nước ngoài. Trong nhà thì rất nhiều báo chí tiếng Việt. Tuy nhiên toàn là báo chí xuất bản ở Mỹ. Những tờ báo và tạp chí tiếng Việt ở Mỹ thường khổ lớn, khá dày, thường là cho không. Có tờ đến nhiều trăm trang. Nói chung, các xuất bản phẩm này đều có tới 90% các trang là thông tin quảng cáo. Những trang còn lại viết không kỹ lưỡng mấy, thường là về tử vi, truyện dài kiếm hiệp Tàu và luôn có vài bài chữ bới, chống phá Việt Nam. Có lần tôi hỏi anh chị Thành là anh chị có đọc các bài chữ bới ấy không thì được trả lời là có và anh chị ấy nói thêm rằng: *chúng tôi chán ngấy cái giọng chữ bới ấy, chỉ muốn làm ăn yên ổn, nuôi dạy các con khôn lớn và thi thoảng dành tiền về thăm quê hương, giúp đỡ bà con chút đỉnh.* Có lẽ đây là tâm lý chung của đại đa số bà con người Việt ở Mỹ dù họ sang đó bằng cách nào chăng nữa. Tuy nhiên, nếu các gia đình Việt Nam chỉ có toàn thứ báo chí

Ảnh Tèo và mẹ Vân (người đứng giữa) trước cửa nhà chị Vân

đó và đám cực đoan chống phá lại tìm cách tuyên truyền tận trong giới học sinh, sinh viên tư tưởng thù địch thì dù các thế hệ sau này ít chú ý đến chính trị vẫn sẽ bị ảnh hưởng không nhỏ.

Nhà anh chị Thành hầu như không mấy khi cùng ngồi ăn. Sáng sớm, anh Thành đi làm ở Washington DC, cách nhà chừng 40 km, không ăn gì, đến sớm sẽ ăn sáng. Đi sớm để đỡ kẹt xe. Chị Vân lo nấu gì đó ăn sáng, phần mang theo phần để ở nhà cho Tèo. Thường 8h30 thì ra khỏi nhà, đi xe bus đến nơi làm việc, ở khá gần nhà. Tèo ngủ đến trưa mới dậy, thường 2 hay 3 giờ sáng mới đi ngủ. Tèo ăn uống thất thường, bữa ăn, bữa không dù mẹ đã chuẩn bị sẵn. Khi chúng tôi đến ở thì bố mẹ Tèo mừng lắm và gửi Tèo cho cô chú để bắt cháu ăn uống đàng hoàng. Khoảng 8 giờ tối anh Thành chạy xe đi đón vợ. Khi đó thì chị Vân đã ăn ở nơi làm việc, anh Thành cũng vậy và Tèo thì nếu không có chúng tôi sẽ ăn uống linh tinh, chẳng đầu vào đầu. Chúng tôi hỏi Tèo vì sao không gắng học xong college mà lại bỏ dở. Tèo không nói được rõ lý do, nhưng tôi hiểu rằng thách thức mà một chàng trai tật nguyền phải vượt qua để có được học vấn đại học không phải nhỏ, tuy điều kiện sống và học hành của Tèo là tốt. Tèo phải vượt qua được chính mình là thách thức lớn nhất. Tuy vậy, cu cậu hứa sẽ tiếp tục học cho xong college, ngành công nghệ thông tin đang học dở dang. Cuộc sống của Tèo không lo chuyện tiền bạc vì người không có sức lao động như Tèo được trợ cấp suốt đời. Hiện mức trợ cấp là 670 USD/tháng. Nhà cửa thì bố mẹ nói chia cho các con, nhưng hai em gái đều thương anh trai tội nghiệp nên đều từ chối, nói rằng chúng tự lo được với học vấn đại học mà bố mẹ đã cho và còn tranh nhau hứa chăm sóc anh trai sau này khi bố mẹ không còn nữa. Vậy là ngay cả khi bố mẹ mất đi thì Tèo vẫn có nhà cửa, có tiền trợ cấp để có thể sống yên ổn. Nếu xong College, Tèo rất dễ kiếm một công việc tốt vì chính sách xã hội ưu đãi người khuyết tật. Nhưng Tèo luôn nói với bố mẹ là mẹ đi đâu con cũng đi theo đấy! Chị Vân nói điều này với chúng tôi luôn rơm nước mắt. Chị bảo đây là nỗi đau lớn trong tim chị, không bao giờ lành được.

Làm nail - nghề chính đối với những người Việt ít học tại Mỹ

Xế cửa căn nhà "chung cư"

"Chung cư"

Cháu tôi thuê một phòng cỡ chừng 40m² trong nhà một người Việt. Trong căn nhà này, ngoài vợ chồng chủ nhà còn khá nhiều người thuê từng phòng. Một chị đi giúp việc nhà, tạm gọi là chị Osin, một bé bán hàng ở siêu thị, một chàng làm móng, một kỹ sư mạng, người Miên, thất nghiệp đã một năm, tạm gọi là anh Network, một chàng kỹ thuật viên cơ khí, hình như cũng đang thất nghiệp vì thấy về Việt Nam suốt và hai mẹ con đứa cháu tôi. Cháu tôi làm phiên dịch cho tòa án và bệnh viện còn con bé con thì đang học trung học. Vậy là ngoài chủ nhà còn 6 hộ thuê nhà. Một xã hội nhiều màu sắc.

Nhà chỉ có 3 phòng tắm nên vài hộ thuê phải chung nhau.

Chị Osin đã ngoài 60. Chị làm Osin cho một chủ tiệm nail người Việt. Chị bảo chúng nó giàu lên nhanh quá. Mấy đứa con chủ tiệm kêu chị là Ngoại và bảm Ngoại lắm. Ngoại chỉ về "nhà mình" chiều thứ 7 để thấp hương cúng ông bà, tổ tiên. Mỗi lần Ngoại đi là phải đỡ bọn trẻ hết lời. Ngoại lo chăm 2 đứa, cơm nước, giặt giũ, lau dọn nhà cửa cho cả nhà chủ! Chẳng hiểu bà lão U70 lấy đâu ra nhiều sức lực thế? Chị Osin kể là mới đầu thỏa thuận làm từ thứ 2 đến chiều thứ 6, và chỉ lo cơm nước, nhà cửa. Riết rồi thành Ngoại! "Con cái" thường khi trút được cái gì cho "mẹ" là trút hết! Thành ra chị kiêm cả trông nom 2 đứa trẻ, một việc không nhẹ tí nào! Thế chị có được trả công thêm không? Tôi hỏi. Chị Osin nói: "*Đâu có! Mà tôi đâu cần nhiều tiền, đã có trợ cấp chính phủ! Chúng trả thế nào cũng được, vợ chồng nó cũng tử tế, cứ giao hết bọn trẻ cho Ngoại, thi thoảng chúng net con và bọn trẻ lại câu cứu Ngoại. Tôi mà có thêm tiền lại mất công ra nhà băng gửi cho thằng con trời đánh (lời của chị) và gửi cho bà con ở nhà".* Chị có thằng con trai đã hơn 30, từng vào tù ra tội tại Mỹ, không làm lụng gì, chỉ nã tiền mẹ. Chị nói: *khi nó ở tù thì tôi tổn ít hơn vì có cơm tù, ra tù thì phải cho nhiều hơn để nó sống. Chẳng biết làm sao, khi tôi chết thì ai nuôi nó?* Bà con nghèo quê chị (ở Nha Trang) thì luôn

được chị gửi cho tiền khi chị lĩnh lương! Vài lần ghé cái "am" của chị, gọi thế vì căn phòng chị thuê để trồng cả tuần, chỉ có hương khói tối thứ 7, chị khoe đủ thứ mua ở chợ trời rất rẻ để đóng thùng gửi về cho bà con nghèo ở quê.

Anh Network người Miên thì hầu như không nói chuyện, không chào hỏi ai bao giờ. Hôm gặp chúng tôi, anh ta chào và trong lúc chờ cháu tôi về, anh ta nói vài câu về mình. Khi cháu tôi về, tôi hỏi anh ta là ai, làm gì, hình như là dân CNTT thì phải? Cháu tôi rất ngạc nhiên vì cả mấy năm mới thấy anh ta "lắm lời" thế! Nhà chỉ có một nhà bếp, một tủ lạnh. Tạm coi là mỗi người xài một ngăn. Nhưng chàng Network chẳng thấy nấu nướng bao giờ. Cháu tôi bảo đã lâu nay, anh chàng cứ tự tiện lấy đồ ăn trong tủ lạnh ăn, chẳng cần biết đó là của ai! Mọi người cũng chẳng ai nói gì, vì cái ăn bên Mỹ là khoản chi tiêu nhỏ so với các chi tiêu khác, dù đắt gấp chừng 3 - 4 lần so với Việt Nam. Cũng chẳng biết anh ta có tìm việc làm không, hay là cứ hưởng trợ cấp thất nghiệp, ăn chùa và hình như mấy tháng rồi không trả tiền nhà.

Chủ nhà thì rất phúc hậu. Vừa là chủ nhà cũng vừa như bố mẹ chung của cả đám, nhất là với mẹ con đứa cháu tôi. Bà nấu đồ ăn để ở tủ lạnh, trái cây để trên bàn ăn, đứa nào ăn cũng được. Tuy nhiên có lẽ chỉ anh Network thỉnh thoảng ăn của bà. Bọn trẻ thuê nhà nấu món gì ngon cũng mời ông bà chủ.

Cháu tôi đi làm suốt ngày. Việc có phiên dịch ở các tòa án xử người Việt là điều bắt buộc của các phiên tòa do luật pháp Mỹ quy định là vậy để đảm bảo người bị xử và tòa án hiểu nhau đầy đủ. Ấy vậy mà các phiên xử người Việt nghèo đều đáng thương (*xin xem bài "Việc làm và công lý - tạp chí STINFO số 10/2011*). Phiên dịch ở bệnh viện cũng rất quan trọng. Người Việt kể cả người có học, ngay khi vào bệnh viện Việt Nam cũng khó có ngôn ngữ chung với thầy thuốc chứ đừng nói vào bệnh viện ở Mỹ. Do vậy phiên dịch ở tòa án, bệnh viện là việc làm khá bận rộn. Tuy nhiên, để kiếm ra tiền kha khá thì phải thi rất nhiều chứng chỉ, dĩ nhiên không kể tiếng Anh phải nhuần nhuyễn. Nếu có chứng chỉ phiên dịch tòa án cấp quận thì một giờ có thể được trả cỡ 45 - 50 USD, nếu có chứng chỉ dịch tòa cấp tiểu bang thì công sẽ cao hơn chừng 10 USD mỗi giờ. Một phiên xử có thể chỉ 15 phút, có thể có phiên dài hơn chút nhưng đều được tính là 3 giờ, không kể những phiên kéo cả ngày (rất hiếm). Kể cả phí đi lại thì dịch một phiên xử được trả chừng 200 - 250 USD. Tối về, cháu tôi còn nhận dịch đủ thứ tài liệu để kiếm thêm. Nói chung là mấy tháng ở Mỹ (chúng tôi thuê nhà ở gần chỗ cháu tôi ở), quan sát cuộc sống 2 mẹ con đứa cháu, tôi thấy cháu tôi không có kế hoạch relax (thư giãn) trong lịch sinh hoạt! Một phiên dịch giỏi ở Mỹ khó kiếm ra tiền bằng một thợ ống nước giỏi. Tiền mà một thợ ống nước giỏi kiếm ra có thể so với bác sỹ Mỹ trung bình, tức cỡ 100.000 USD mỗi năm. □